

Laboratoriya 6

Mavzu: Formani yaratish va elementlarni ishlatish (input, textarea, select).

Ishdan maqsad:

Ushbu laboratoriya ishining maqsadlari:

1. **HTML forma elementlari bilan tanishish:**
 - <form> elementining tuzilishi va atributlari
 - Forma yuborish metodlari (GET, POST)
 - Action va method atributlari
2. **Input elementlari bilan ishlashni o'rganish:**
 - Turli xil input turlari (text, email, password, number va boshqalar)
 - Input atributlari (placeholder, required, maxlength, pattern)
 - Forma validatsiyasi (tekshirish)
3. **Textarea elementi bilan ishlash:**
 - Ko'p qatorli matn kiritish
 - Rows va cols atributlari
 - Textarea formatlash
4. **Select elementi (dropdown) bilan ishlash:**
 - Oddiy dropdown ro'yxat
 - Ko'p tanlovli select (multiple)
 - Optgroup bilan guruhlash
 - Selected atributi
5. **Boshqa forma elementlari:**
 - Radio button - bitta tanlov
 - Checkbox - ko'p tanlov
 - Button elementlari
 - Label va fieldset
6. **Forma validatsiyasi va accessibility:**
 - HTML5 validatsiya
 - Required, pattern atributlari
 - Xato xabarlar
 - Label bilan bog'lash.

Nazariy qism:

1. FORM elementi:

Form nima?

Form - bu foydalanuvchidan ma'lumot to'plash uchun ishlatiladigan HTML elementi. Oddiy qilib aytganda, forma - bu foydalanuvchi ma'lumot kiritadigan va uni serverga yubora oladigan maydon.

Asosiy tuzilishi:

html

```
<form action="manzil" method="yuborish_usuli">  
  <!-- Bu yerga input, textarea va boshqa elementlar yoziladi -->  
</form>
```

Form qanday ishlaydi?

1. Foydalanuvchi ma'lumot kiritadi

2. "Yuborish" tugmasini bosadi
3. Forma ma'lumotlarni serverga yuboradi
4. Server ma'lumotlarni qayta ishlaydi va javob qaytaradi

Qayerda ishlatiladi:

- Ro'yxatdan o'tish sahifalari (email, parol kiritish)
- Login (kirish) formalar
- Aloqa (contact) formalar (xabar yuborish)
- Qidiruv tizimi (Google kabi)
- Anketa va so'rovnomalar
- Online xarid qilish (mahsulot buyurtma berish)
- Fayl yuklash sahifalari

Muhim qoidalar:

- Har bir forma `<form>` bilan boshlanib, `</form>` bilan tugashi kerak
- Forma ichida kamida bitta yuborish tugmasi bo'lishi kerak
- Har bir input elementi name atributiga ega bo'lishi kerak (serverga yuborilishi uchun)

1. ACTION atributi

Action nima?

action atributi forma ma'lumotlari qayerga yuborilishini ko'rsatadi. Bu serverning manzili (URL) bo'ladi.

Sintaksis:

html

```
<form action="submit.php">  
  <!-- forma elementlari -->  
</form>
```

2.METHOD atributi:

Method atributi ma'lumotlarni qanday usulda yuborishni belgilaydi. Ikki asosiy usul mavjud: **GET** va **POST**.

Sintaksis:

html

```
<form method="GET"> <!-- yoki "POST" -->  
  <!-- forma elementlari -->  
</form>
```

- **GET metodi**

GET metodi ma'lumotlarni URL (manzil) ichida yuboradi. Siz brauzer manzil qatorida yuborilyotgan ma'lumotlarni ko'rishingiz mumkin.

- **POST metodi**

POST metodi ma'lumotlarni yashirin tarzda, HTTP so'rov tanasi ichida yuboradi. URL da ko'rinmaydi.

GET vs POST - Farqlari:

Xususiyat	GET	POST
Ko'rinish	URL da ko'rinadi	Yashirin
Xavfsizlik	Xavfsiz emas	Xavfsizroq
Hajmi	Cheklangan (~2KB)	Cheksiz
Bookmark	Mumkin	Mumkin emas
Fayl yuklash	Yo'q	Ha
Kesh	Saqlanadi	Saqlanmaydi
Orqaga qaytish	Muammosiz	Qayta yuborish kerak
Ishlatish	Qidiruv, olish	Yuborish, saqlash

INPUT elementi

Input nima?

Input - bu foydalanuvchidan ma'lumot olish uchun ishlatiladigan asosiy element. Input turli shakllarda bo'lishi mumkin: matn kiritish, email, parol, raqam va hokazo.

Asosiy tuzilishi:

html

```
<input type="turi" name="nomi" id="identifikator">
```

Input qanday ishlaydi:

1. Foydalanuvchi maydonni bosadi
2. Klaviatura yordamida ma'lumot kiritadi
3. Forma yuborilganda bu ma'lumot serverga boradi

Muhim atributlar:

- type - input turi (text, email, password...)
- name - serverga yuborilgan ma'lumotning nomi
- id - label bilan bog'lash uchun

INPUT turlari:

A) TYPE="TEXT" - Oddiy matn

Eng oddiy input turi. Foydalanuvchi har qanday matn kirita oladi.

Sintaksis:

html

```
<input type="text" name="username">
```

B) TYPE="EMAIL" - Email manzil

Email manzilini kiritish uchun maxsus input. Avtomatik ravishda email formatini tekshiradi.

Sintaksis:

html

```
<input type="email" name="email">
```

C) TYPE="PASSWORD" - Parol

Parol kiritish uchun maxsus input. Kiritilgan belgilar nuqta yoki yulduzcha (••••) ko'rinishida ko'rsatiladi.

Sintaksis:

html

`<input type="password" name="password">`

D) TYPE="NUMBER" – Raqam

Faqat raqam kiritish uchun mo'ljallangan input. Yuqoriga/pastga strelkalar bilan qiymatni o'zgartirish mumkin.

Sintaksis:

html

`<input type="number" name="age">`.

Amaliy ish:

3.1. Topshiriq 1: Oddiy ro'yxatdan o'tish formasi

index.html:

```
<!DOCTYPE html>
<html lang="uz">
<head>
  <meta charset="UTF-8">
  <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0">
  <title>Ro'yxatdan O'tish</title>
  <link rel="stylesheet" href="style.css">
</head>
<body>
  <div class="container">
    <h1>Ro'yxatdan O'tish</h1>
    <form action="register.php" method="POST">
      <div class="form-group">
        <label for="firstname">Ism: *</label>
        <input type="text" id="firstname" name="firstname"
          placeholder="Ismingiz" required minlength="2">
      </div>
      <div class="form-group">
        <label for="lastname">Familiya: *</label>
        <input type="text" id="lastname" name="lastname"
          placeholder="Familiyangiz" required minlength="2">
      </div>
      <div class="form-group">
        <label for="email">Email: *</label>
        <input type="email" id="email" name="email"
          placeholder="example@mail.com" required>
      </div>
      <div class="form-group">
        <label for="password">Parol: *</label>
        <input type="password" id="password" name="password"
          placeholder="Kamida 8 ta belgi" required minlength="8">
      </div>
      <div class="form-group">
        <label for="confirm-password">Parolni tasdiqlang: *</label>
        <input type="password" id="confirm-password" name="confirm_password"
          placeholder="Parolni takrorlang" required minlength="8">
      </div>
      <div class="form-group">
        <input type="checkbox" id="agree" name="agree" required>
        <label for="agree" style="display: inline;">Foydalanish shartlariga roziman *</label>
      </div>
    </form>
  </div>
</body>
</html>
```

```
        </div>
        <button type="submit">Ro'yxatdan o'tish</button>
    </form>
    <p class="login-link">Hisobingiz bormi? <a href="login.html">Kirish</a></p>
</div>
</body>
</html>
```

style.css:

```
{
    margin: 0;
    padding: 0;
    box-sizing: border-box;
}
body {
    font-family: Arial, sans-serif;
    background: linear-gradient(135deg, #30563e 0%, #62ff8e 100%);
    min-height: 100vh;
    display: flex;
    justify-content: center;
    align-items: center;
    padding: 20px;
}
.container {
    background: white;
    padding: 40px;
    border-radius: 10px;
    box-shadow: 0 10px 30px rgba(0,0,0,0.2);
    max-width: 500px;
    width: 100%;
}
h1 {
    text-align: center;
    color: #333;
    margin-bottom: 30px;
}
.form-group {
    margin-bottom: 20px;
}
label {
    display: block;
    margin-bottom: 5px;
    color: #555;
    font-weight: bold;
}
input[type="text"],
input[type="email"],
input[type="password"] {
    width: 100%;
    padding: 12px;
    border: 2px solid #ddd;
    border-radius: 5px;
    font-size: 16px;
}
```

```

    transition: border-color 0.3s;
}
input[type="text"]:focus,
input[type="email"]:focus,
input[type="password"]:focus {
    outline: none;
    border-color: #a5f6c5;
}
input[type="checkbox"] {
    margin-right: 5px;
}
button[type="submit"] {
    width: 100%;
    padding: 14px;
    background: linear-gradient(135deg, #eab766 0%, #004522 100%);
    color: white;
    border: none;
    border-radius: 5px;
    font-size: 16px;
    font-weight: bold;
    cursor: pointer;
    transition: transform 0.2s;
}
button[type="submit"]:hover {
    transform: translateY(-2px);
    box-shadow: 0 5px 15px rgba(218, 92, 92, 0.4);
}
.login-link {
    text-align: center;
    margin-top: 20px;
    color: #666;
}
.login-link a {
    color: #e12323;
    text-decoration: none;
    font-weight: bold;
}
.login-link a:hover {
    text-decoration: underline;
}

```

Natija:

Forma qanday ishlashi:

1. Foydalanuvchi sahifani ochadi
2. Bo'sh maydonlarni ko'radi
3. O'z ma'lumotlarini kiritadi
4. "Ro'yxatdan o'tish" tugmasini bosadi
5. Ma'lumotlar tekshiriladi (validatsiya)
6. Agar hammasi to'g'ri bo'lsa, ma'lumotlar serverga yuboriladi
7. Server ma'lumotlarni saqlaydi va javob qaytaradi.

Kod nima qiladi:

- <form> - formaning boshlanishi
- action="register.php" - ma'lumotlar register.php fayliga yuboriladi
- method="POST" - ma'lumotlar yashirin tarzda (POST metodi bilan) yuboriladi
- </form> - formaning tugashi

Ro'yxatdan O'tish

Ism: *

Ismingiz

Familiya: *

Familiyangiz

Email: *

example@mail.com

Parol: *

Kamida 8 ta belgi

Parolni tasdiqlang: *

Parolni takrorlang

☐ Foydalanish shartlariga roziman *

Ro'yxatdan o'tish

Hisobingiz bormi? [Kirish](#)

Asosiy kerakli atributlar:

Atribut	Vazifasi	Sabab
type="text"	Har qanday matn	Ism har qanday belgilardan iborat
required	Majburiy	Ismsiz ro'yxatdan o'tib bo'lmaydi
minlength="2"	Kamida 2 harf	1 harfli ism haqiqiy emas
placeholder	Maslahat	Foydalanuvchi nima yozishni biladi